

Zadanie 55.

Maciej Korpalski

Treść: Czy zbiór takich słów nad alfabetem $\{0, 1\}$, które mają parzystą długość, i w których pierwszej połowie jest przynajmniej tyle samo jedynek, co w drugiej połowie, jest bezkontekstowy?

Rozwiązanie: Język z treści zadania (nazwijmy go L) nie jest bezkontekstowy. Pokażemy to używając lematu o pompowaniu.

Założmy nie wprost, że język L jest bezkontekstowy. Wtedy niech p będzie stałą z lematu o pompowaniu dla języka L . Rozważmy słowo $w = 0^p 1^p 0^p 1^p \in L$. Wiemy, że można je podzielić na pięć części $w = uvxyz$ takich, że dla każdego $k \in \mathbb{N}$ mamy $uv^kxy^kz \in L$, $|vxy| \leq p$ i $|vy| > 0$.

Mamy kilka przypadków na to, gdzie mogą znaleźć się podślowa v, x, y (należy tu zauważyć, że skoro $|vxy| \leq p$, to słowa v, y nie mogą zawierać takich samych znaków z różnych połów słowa w).

- Słowa v, y zawierają jedynie zera z pierwszej części słowa w .
Rozważmy słowo $w_1 = uvvxyyz$. Jeśli słowo w_1 jest parzystej długości, to ma długość przynajmniej $4p + 2$, w tym $2p$ jedynek. Końcowe $3p$ znaków słowa w_1 są takie same jak słowa w (y zawiera się w pierwszych p znakach, czyli $|vxy| \leq p$). Skoro długość drugiej połowy słowa w_1 to przynajmniej $2p + 1$, musi ona zawierać przynajmniej $p + 1$ jedynek (końcowe p oraz część środkowych). Mamy więc $w_1 \notin L$.
- W przynajmniej jednym ze słów v, y znajduje się jedynka z pierwszej połowy słowa w .
Rozważmy słowo $w_1 = uxz$. Długość nowego słowa wynosi przynajmniej $3p$ (ponieważ $|w_1| = 4p - |uv| \geq 3p$). W takim razie żadna z p jedynek z końca słowa w nie może się znaleźć w pierwszej połowie słowa w_1 . W słowie w_1 jest mniej niż $2p$ jedynek, przy czym przynajmniej p z nich jest w drugiej jego połowie. Mamy więc $w_1 \notin L$.

- Słowa v, y zawierają jedynie zera z drugiej połowy słowa w .
Rozważmy słowo $w_1 = uxz$. Słowo w_1 ma długość mniejszą niż $4p$, więc jego pierwsza połowa będzie miała mniej niż $2p$ znaków. W takim razie znajdzie się w niej mniej niż p jedynek (ponieważ znajduje się w niej p zer z początku słowa w). Skoro jedynek w słowie w_1 jest $2p$, a w pierwszej połowie jest ich mniej niż p , to mamy $w_1 \notin L$.
- W przynajmniej jednym ze słów v, y znajduje się jedynek z drugiej połowy słowa w .
Rozważmy słowo $w_1 = uvvxyz$. Słowo w_1 ma długość co najwyżej $5p$, więc pierwsza połowa tego słowa ma długość mniejszą niż $3p$. Jeśli $|uv| \geq 3p$, to pierwsza połowa w_1 odpowiada pewnemu początkowi słowa w , więc ma co najwyżej p jedynek. W przeciwnym przypadku v musi zawierać same zera oraz $|uvvxy| \geq 3p$ i pierwszej połowie słowa w_1 znów występuje co najwyżej p jedynek, podczas gdy w całym słowie jest ich więcej niż $2p$, czyli $w_1 \notin L$.

Przy czym w każdym przypadku może się też zdarzyć, że słowo, którego nienależenie do L postulujemy jest nieparzystej długości. Wtedy tym bardziej nie jest ono elementem języka L .

Skoro niezależnie od położenia słów v, y słowa w nie można pompować wewnątrz języka L , to język L nie jest bezkontekstowy.